

● POGOVOR S PREDSEDNIKOM NAŠEGA IZVRŠNEGA SVETA MIROM SOTLARJEM O PRESTRUKTURIRANJU GOSPODARSTVA

Brez znanja ne bo razvoja in ne prestrukturiranja

Pogostokrat imamo priložnost slišati ali prebrati besedi prestrukturiranja gospodarstva, zlasti zadnje čase, ko podatki kažejo, da vse več delovnih organizacij posluje z rdečimi številkami. Najbrž večina od nas nima natančne predstave o tem, kaj naj bi ta pojem pomenil, mislimo pa, da gre za nekaj novega, drugačnega, boljšega, za spremembo, ki naj bi kolo našega gospodarstva zavrtela v boljše čase. Da bi si bolj jasno izoblikovali podobo o prestrukturiranju gospodarstva, smo za pogovor zaprosili predsednika izvršnega sveta naše občinske skupščine Mira Sotlarja.

Kaj pravzaprav razumemo pod pojmom prestrukturiranja gospodarstva?

Tudi tisti, ki delamo na razvojnih programih, se včasih sprašujemo, kaj to je. V naši družbi še nismo natančno določili, za kakšne premike pri tem gre. V razvoju industrije smo v preteklosti imeli tako imenovano tonsko obdobje, obdobje ekstenzivnega razvoja, uspehe smo merili v tonah, količina je bila prvo merilo. Kasneje smo začeli tehtati v kilogramih, pomembne so postajale tudi druge vrline. Danes bi radi, da bi se premikali v smeri gramskega obdobja, ki pomeni razvoj mikroelektronike, novih materialov, več poudarka je na raznovrstnosti in kakovosti. Najnovejšo obdobje, v katerega pri nas še nismo vstopili, bo vakuumsko. Zanj so značilne finančne storitve, raziskave, informacijski sistem in svetovanje. Takih podjetij, ki bi jih lahko tako označili, je zdaj v Sloveniji le nekaj.

Kje smo po vašem mnenju v naši občini v tem trenutku?

Raziskava o tem doslej ni bila narejena, čeprav bi bilo to potrebno stoniti vsaj v vsakem srednjeročnem obdobju. Osebo mislim, da smo med kilogramskim in gramskim obdobjem, bolj v prvem kot v drugem.

Kako naj bi v naši občini potekalo prestrukturiranje gospodarstva?

Tiste delovne organizacije, ki so poizkušale pri porabi energije in surovin, so se zavezale, da bodo spremenile strukturo svoje proizvodnje tako, da se bo njihova poraba zmanjšala, izboljšala pa kakovost in izbor njihovih izdel-

kov. V tej smeri gredo tudi nekatere investicije, kot na primer Papirnica Vevče in Velana. Na žalost pa imamo v občini še premalo bančnih storitev in storitev na področju informacijskega sistema. Prav pri tem je bilo v zadnjem obdobju premalo storjenega.

Kakšno strategijo pa je pri prestrukturiranju gospodarstva načrtal naš izvršni svet?

Strategija temelji na izdelavi razvojno-tehnoloških programov posameznih ozdov do leta 1990. Ozde, ki med seboj mejijo v nekem okolišču, smo zadovoljili, da sodelujejo in pripravijo usklajene programe.

Bi lahko natančneje razložili, kaj to pomeni?

Pomembni pri teh programih so dogovori glede varstva okolja in meja — če na primer neka delovna organizacija potrebuje nekaj metrov prostora več za uresničitev svojih načrtov, ji bo te dostopila druga. Ko so ti programi verificirani, lahko ozdi pridobijo pri treh republiških zavodih mnenje v zvezi s hrupom, varstvom zraka, vode in požarne varnosti. Na osnovi teh mnenj smo za nekatere planske celote že izdelali načrte. S takim načinom smo prisilili ozde, da razmišljajo o razvoju, in sicer o takem, ki je za današnjo stopnjo primeren tudi z vidika posegov v okolje.

V občini ne mislimo, da so prestrukturiranje gospodarstva le nove naložbe, tudi z majhnimi tehnološkimi posegi v proizvodnjo je mogoče pogostokrat priti do bistvenih sprememb. Ponekod so s trženjem in izboljšanjem organizacije, torej s premiki brez

vlaganj, dosegli več kot z megalomanskimi investicijami. Se pa v neki delovni organizaciji posameznih razvojnih faz seveda ne da preskočiti. Tak primer je bil pred leti Julon, ki je brez prehoda prešel v višje obdobje in je zato investicija takrat veljala za zgrešeno, bistvo pa je bilo v tem, da je bilo njihovo znanje za to raven še premajhno.

Iz delegatskih klopi pa tudi od kje drugje je včasih slišati, da gre razvoj tako hitro dalje, da ni vredno planirati.

Sam mislim, da bi vsaka ozd morala imeti izdelano strategijo svojega razvoja. Največkrat pa nimajo podrobnejših podatkov o tem, kje so. Osnovno bi bilo, da bi analizirali konkurente na tržišču, ugotovili, kje so v primerjavi z njimi oni, in kaj morajo glede na to storiti.

Kje vse se že lotevamo povezovalnih ozdov pri uresničevanju skupnih razvojnih programov?

V industrijski coni v krajevni skupnosti Zelena jama že delajo

Miro Sotlar: »Prestrukturiranje gospodarstva niso le naložbe« (Foto: D. J.)

programe, o katerih smo govorili, vendar je vse še v fazi nastajanja in preverjanja. Mi želimo, da bi na teh prostih površinah razvijali bolj intelektualne storitve, tudi zato, da bi spremenili miselnost ljudi. S strani ozdov je veliko zanimanja, vendar ne vemo, če se bo vse realiziralo in težko bi

bilo zdaj karkoli konkretnega naštet.

Zadnje čase nam je uspel večji zaspek na boljše v drobnem gospodarstvu v obrtni coni ob Zaloški cesti. Če se nam bo posrečilo zainteresirati obrtnike za vlaganje denarja v tiste dejavnosti, ki jih želimo razvijati, bomo precej popestrili ponudbo. Radi bi kaj storili tudi na področju gostinstva. Prav zdaj opravljamo izbor za gostinski objekt, ki naj bi imel kompletno ponudbo, stal pa bi v Novih Jaršah v bližini E-centra.

Ob primeru Julon ste se dotaknili znanja in njegovega pomena za uspešno prestrukturiranje gospodarstva. Mnenja o tem pa so deljena. Nekateri pravijo, da industrija, taka kot je, ne potrebuje bolj šolanih ljudi, drugi pa trdijo — ravno obratno — da brez njih ne bo sprememb na bolje v gospodarstvu.

Potrebujemo izobražen kadroviški potencial, predvsem pa inovativne in kreativne ljudi, to pomeni take, ki znajo dobre ideje tudi uresničiti v praksi. Dejstvo je, da je včasih znanje več pomenilo kot danes in ljudje so se bolj množično izobraževali ob delu in iz dela. Bilo pa je obdobje, ko je argumentirano prikazovanje nekih podatkov strokovnjaka bilo pogostokrat označeno kot tehnokratsko. Znanje je izgubilo veljavo in njegova cena je zdaj majhna. Če bodo v delovnih organizacijah spoznali, kakšno znanje potrebujejo, bodo zaposlovali strokovnjake. Težava pa je v tem, da je take ljudi tudi treba znati zaposliti. Tudi zato med drugim potrebujemo strategijo tehnološkega razvoja. Tisti, ki vodijo organizacije združenega dela, imajo danes veliko možnosti za izobraževanje in usposabljanje. Če bodo oni začutili nujno po dodatnem znanju, bodo s svojim zgledom pritegnili tudi druge, zahtevali tudi od njih širjenje znanja in jim to tudi omogočili.

DARJA JUVAN

● 40 LET DELOVNE ORGANIZACIJE KOTO KOTEKS TOBUS

Prenovljena tovarna beljakovinskih koncentratov

Delovna organizacija Koto Koteks Tobus, ki jo sestavlja dva proizvodna tozda, trgovinski tozid in delovna skupnost služb, v njej pa je zaposlenih 700 delavcev, praznuje letos 40 let delovanja. Ob tem jubileju so odprli prenovljeno tovarno beljakovinskih koncentratov v tozdu Koprod na Agrokombinatski cesti. Gre za tehnološko sanacijo starega obrata, v katerem zadnja leta zaradi iztrošene opreme niso mogli sprosti predelati vseh klavničnih odpadkov. Tudi v prihodnje Koteks Tobus svojega razvoja ne načrtuje na povečanju števila zaposlenih, marveč na znanju, pa tudi na večjem izvozu, ki je zdaj v celotnem prihodku udeležen z 19 odstotki.

Rekonstrukcijo tovarne beljakovinskih koncentratov so predvsem zaradi denarja razdelili v tri stopnje; najprej so postavili biofilter, ki je delno že odpravil zasmrajevanje okolice,

nato so zgradili napravo za mehansko čiščenje odpadnih tehnoloških voda, novo mazutno postajo, posodobili maščobni terminal in prenovili stare proizvodne prostore, tako da so v

njih lahko uredili dva tehnološko zaokrožena oddelka za proizvodnjo mesnokostne moke in za topljenje maščob. Na koncu so postavili še objekt za sprejem surovine in njeno začetno obdelavo ter secimico. Prav v teh dneh pa bo pričel obratovati toplotni transformator, ki bo odpadno toploto, nakopičeno v izparinah sušenja, pretvarjal v uporabno

paro.

Načrte pa imajo tudi za naprej. S klavnicami se že dogovarjajo o organiziranem zajemanju krvi in njeni predelavi, saj ta koristna surovina zdaj odteka kar v kanalizacijo. Sistematično pa naj bi začeli zbirati in odvažati še druge sekundarne surovine iz klavnične industrije.

D. J.

● Iz glasil delovnih organizacij

● V znanju je moč, pravijo v Zmajčkovem butiku

V julijski številki M-glasila delavcev in združenih kmetov SOZD Mercator smo med številnimi prispevki prebrali tudi o uspešnem uresničevanju razvojnih ciljev znanega Zmajčkovega butika izvršnih slaščic. Najprej so v Murglah zgradili nov proizvodni obrat, se lotili celostne podobe Zmajčkovega butika in nato ureditve voznega parka. Sedaj pa jih čaka veliko dela na področju urejanja prodajnih mest, kupili pa so tudi že nov lokal v Fužinah.

V letošnjem letu pripravljajo prenovlo lokala na Mestnem trgu 17 v Ljubljani, ki bo končan prihodnjo pomlad. Ta lokal bo shajališče otrok in odraslih. V njem bodo poskušali Zmajčkove dobrote, jih kupili in jih odnesli domov. Zelo ugodno bo tudi za naročanje poročnih tort, ker bo lokal zraven Magistrata.

Skritost uspešnega razvoja Zmajčkovega butika pa je v njihovi skrbni za visok kulturni nivo postrežbe. Povezali so se s Srednjo šolo za

gostinstvo in turizem ter skupaj pripravili program funkcionalnega izobraževanja. Program obsega trinajst tem: psihologija prodaje, poznavanje slaščic, dekoriranje slaščic, odnos do gosta, notranja ureditev lokala, vzdrževanje inventarja, delo pred gosti, mešanje pižak, serviranje, zunanja ureditev lokala, cvetlični aranžmaji... — skupaj petdeset učnih ur. V teh dneh poteka že drugi seminar, jeseni pa bodo z njimi nadaljevali. »Vsi skupaj se v Zmajčku zavedamo, da je znanje največ, kar lahko delavcu damo; tistemu, ki ga ima, ga nihče ne more več vzeti. V znanju je torej naša moč,« so zaključili prispevek o uresničevanju programa razvoja. Seveda smo spremembe v slaščičarnah Zmajčkovega butika potrošniki že opazili, zaradi njihovega zgledega pristopa za višji nivo postrežbe ali kar »recepta« pa smo ta prispevek povzeli tudi za naše glasilce.

S. G.

● SINDIKATI V AKCIJI ● SINDIKATI V AKCIJI

● Stališča in pripombe k predlogu za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o združenem delu (ZZD)

Najprej bi morali sprejeti spremembe ustave

Predsedstvo občinske konference SZDL je na seji 6. julija med drugim obravnavalo tudi stališča in pripombe k predlogu za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o združenem delu, ki so rezultat javne razprave v naši občini in katere je vodil klub samoupravljalcev pri našem občinskem svetu zveze sindikatov Slovenije. Razvejanost in sistematičnost razprav o spremembah zakona o združenem delu v naši občini je predsedstvo predstavila predsednica občinskega sveta ZSS, Marija Fedran, hkrati pa tudi sklope najpogostejših pripomb in vprašanj iz javne obravnave med katerimi je prevladovalo mnenje, da bi le morali najprej sprejeti spremembe ustave in se šele potem lotiti njene nadgradnje, zakona o združenem delu.

Predsedstvo je s stališči in pripombami soglašalo in jih podprlo. Prvi del, to je splošna stališča in pripombe, objavljamo v predloženem besedilu:

V predlogu za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah ZZD je uvodoma poudarjeno, da je treba v zakonu opraviti določene spremembe in dopolnitve, zlasti tistih določb, ki se niso potrjevale v družbeni praksi, in vseh tistih določb, ki otežujejo uresničevanje bistva njegovih temeljnih načel, zlasti uresničevanje vloge delavca v združenem delu kot temeljnega subjekta gospodarjenja z družbenimi sredstvi in odločanja o celoti odnosov družbene reprodukcije in v socialistični samoupravni družbi. Pri tem je poudarjeno, da se s predlaganimi spremembami in dopolnitvami ne spreminja družbeni in materialni položaj delavcev in OZD.

Delavci OZD so v dosedanj razpravi sledili temu problemu in menili, da ocena stanja v združenem delu in naši družbi nasploh, zlasti pa pomanjkljivosti v njenem razvoju narekujejo potrebo po spremembah in dopolnitvah, ki bodo zagotavljale večjo učinkovitost, racionalnost in uspešnost v OZD, učinkovitejšo uveljavljanje družbenoekonomskih odnosov, hitrejšo uveljavljanje z ustavo začrtanega položaja delavcev v OZD ter jasnejšo razmejitev urejanja teh zadev z zakonom oz. s samoupravnimi splošnimi akti. Ker je hkrati v postopku tudi predlog za spremembe in dopolnitve ustave SFRJ, bi se bilo treba po mnenju OZD opredeliti, ali obstojajo družbenoekonomski, družbenopolitični in pravnopolitični razlogi, zaradi katerih naj bi bile spremembe in dopolnitve ZZD nujne še pred spremembo ustave. V primeru odločitve, da so nekatere spremembe in dopolnitve ZZD kljub vsemu nezogibne še pred sprejemom ustavnih amandmajev, bi bilo vsekakor treba nujnost teh sprememb in dopolnitev ustrezno utemeljiti. Osnovno izhodišče bi moralo biti skrajno restriktiven pristop, ne pa da sedaj poskušamo spreminjati ali dopolnjevati kar 250 določb zakona. Skratka zahteva združenega dela je usmerjena v oblikovanje predloga, da o spremembah in dopolnitvah ZZD organizirano razpravljamo istočasno kot o spremembah in dopolnitvah ustave, spremembe in dopolnitve ZZD pa dejansko sprejemamo po sprejemu ustave. Sedaj oblikovane pripombe pa naj služijo kot osnova oblikovanja novega predloga sprememb in dopolnitev ZZD. Nadalje je bilo v razpravi ugotovljeno in poudarjeno, da predlog sprememb in dopolnitev ZZD ne upošteva ugotovitev kritične analize delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, da je treba zmanjšati prenormiranost družbenoekonomskih razmerij in da naj bodo norme na ravni splošnosti in abstraktnosti take, da jih je mogoče uporabljati za vse različne primere v praksi. V predlaganih spremembah in dopolnitvah se namreč opaža nasprotna težnja, nor-

miranje se celo povečuje, obseg zakonskih določb se razširja, s tem pa se oži prostor za samoupravno urejanje razmerij v združenem delu, zato bi bilo potrebno natančno postaviti razmerja med zakonodajnim urejanjem odnosov na eni strani in samoupravnim urejanjem s samoupravnimi splošnimi akti na drugi strani. Na ta način se ohranja sedanja oblika, pri čemer se odnosi urejajo s samoupravnimi splošnimi akti in imajo naravo izvršilnih aktov, nimajo pa narave avtonomnega urejanja odnosov. Izraženo je mnenje, da je normiranje utemeljeno le toliko, kolikor gre za zavarovanje temeljnega samoupravnega produkcijskega odnosa in kolikor to zahteva varnost poslovnega prometa, sicer pa bi morali prepustiti samoupravno združenemu delu, da samostojno ureja odnose, in sicer tako, kot mu to narekuje njegov materialni interes ob delovanju tržnih zakonitosti. Šele v takem primeru bi lahko govorili o pravem samoupravnem odločanju delavcev.

Izpostavljeno je bilo tudi stališče, da smo v naši družbi čas za eksperimentiranje dejansko že izrabili, zato bi morali v tako pomembnem zakonu predvsem omogočiti dinamiko, ne pa toge odločitve, kakor bi dejansko morali definirati rešitve, predvsem pa na nadaljnji družbeni razvoj.

V zadnji točki predloga za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah ZZD piše, da za izvajanje tega zakona niso potrebna sredstva iz proračuna federacije. Temu v združenem delu verjamemo, sprašujemo pa se, če je sploh možno ovrednotiti čas in energijo, ki jo bodo OZD po vsej SFRJ porabile za spremembe svojih samoupravnih splošnih aktov. Nekateri se skeptično sprašujejo in napovedujejo, da se bodo ponovili časi, ko za posamezno OZD ni bilo toliko pomembno, ali ima proizvodne programe, zagotovljen tehnološko-tehnični razvoj, inovativno poslovanje, izvozne programe ipd, temveč ali ima urejene samoupravne splošne akte.

Na koncu splošnih ugotovitev naj poudarimo še to: Združeno delo meni, da se dohodka ne da dosegati s pravnimi razmerami, temveč le z učinkovitimi in resnim delom. Nedvomno je ZZD kot sistemski zakon v precejšnji meri preveč konkreten in kot tak ne dopušča uporabe v dejanski praksi, ki bi upoštevala realne razlike v stopnji razvitosti. Ta zakon bi moral vsebovati predvsem načela, izvedbeni predpisi pa na teh načelih gajene standarde. Zato je po mnenju našega združenega dela napačno, da so v ZZD preprosto prepisane rešitve iz različnih zakonov (zveznih in republiških) npr. iz Zakona o celotnem prihodku in dohodku, Zakona o delovnih razmerjih ipd.

IZ POBRATENE BILEČE

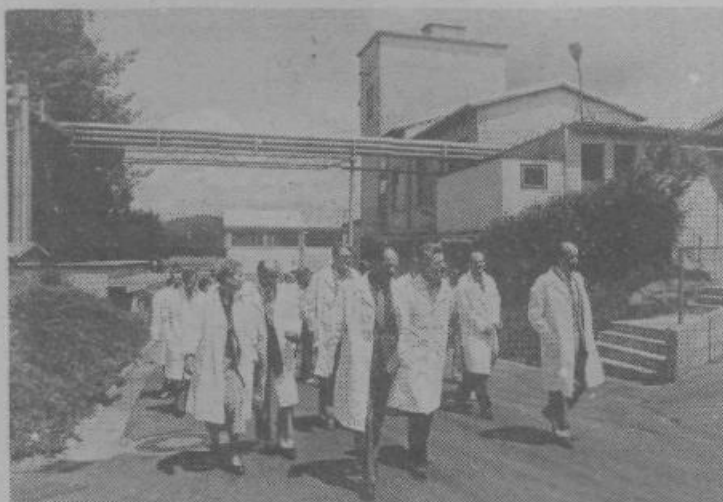
● NOV OBRAT BILEČANKE

Tekstilni kombinat Bilečanka, ki ga sestavlja tozid Predilnica in tozid Tovarna preprog, letos praznuje 25 let dela. Znanja daleč naokoli, tudi v svetu, po svojih kvaliteten preprogah je svoj »mladostni« jubilej počastila z najprimernejšim darilom družbeni skupnosti. 25. maja je namreč v sklopu tozda Tovarne preprog pričel delo nov obrat ročnih izdelkov. Zaposlitev je dobilo 40 delavcev, ki delajo v dveh izmenah. Izdelujejo ročno

tkane preproge, sobne garniture, tapiserije, razne spominke in podobno. Nekatere izdelke bodo celo izvažali.

Konec lanskega leta pa je tudi začel proizvodnjo nov obrat tekstilne konfekcije, prav tako v tozdu Tovarne preprog. To je bil prvi obrat v tej občini, zgrajen s sredstvi, zbranimi s posojili in samoprisklopom za hitrejšo produktivno zaposlovanje.

S. G.

Po krajši slovesnosti, na kateri sta goste pozdravila glavni direktor Kota Koteks Tobusa Milan Kojc in predsednik republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Milan Knežević, s potekom naložbe pa jih je seznanil direktor tozda Koprod Peter Jamšek, so si poslovnih partnerji, konkurenti, izvajalci del, predstavniki družbenopolitične skupnosti in drugi ogledali prenovljeno tovarno beljakovinskih koncentratov. (Foto: DARJA JUVAN)